

प्रथम वर्ष कला

सत्र – १

मराठी प्रमुख - नाटक या साहित्य प्रकारचा अभ्यास

श्रेयांक ४

Preamble

1) Introduction:

सुमारे दोन हजार वर्षांपासून मराठी भाषा व मराठी वाङ्मय हे आपल्या अभिजात वैशिष्ट्यपूर्णतेमुळे भाषेच्या प्रवाहात आपले महत्त्वपूर्ण स्थान निश्चित करून आहे. आज ज्ञात असलेल्या महानुभाव संप्रदायाच्या वाङ्मयापासून आजतागायत मराठी भाषेने व साहित्याने आपली विविध रूपे धारण केली आहेत. मराठी वाङ्मयाच्या मुळाशी कार्यरत असणाऱ्या अनेकविध प्रेरणा व प्रवृत्तींचा विद्यार्थ्यांना परिचय होणे, आधुनिक मराठी वाङ्मयाच्या इतिहासाच्या स्वरूपाचे त्यांना आकलन होणे, भाषेच्या शास्त्रीय स्वरूपाचा परिचय होणे, साहित्याच्या माध्यमातून समाज व संस्कृतीचा परिचय घडणे व साहित्याच्या सांस्कृतिक संदर्भाची जाण निर्माण होणे, विद्यार्थ्यांमध्ये साहित्यविषयक अभिरुची व संवेदनक्षमता निर्माण होणे, साहित्यकलेचा आस्वाद व समीक्षा करण्याची क्षमता निर्माण होणे, विविध भाषिक कौशल्यांचा परिचय होऊन त्यांच्या उपयोजनाची क्षमता वाढणे यासोबतच आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने भाषेच्या श्रवण, भाषण, लेखन व वाचन या कौशल्यांवर समयोचित प्रभुत्व निर्माण करणे हे मराठी अभ्यासक्रमाचे ध्येय आहे.

2) Aims and Objectives

- मराठी साहित्याच्या एकूण प्रेरणा व प्रवृत्तींचा अभ्यास करणे.
- आधुनिक मराठी वाङ्मयाच्या इतिहासाच्या स्वरूपाचे आकलन होणे.
- भाषेच्या शास्त्रीय स्वरूपाचा परिचय होणे.
- साहित्याच्या माध्यमातून समाज व संस्कृतीचा परिचय घडवणे व साहित्याच्या सांस्कृतिक संदर्भाची जाण निर्माण करणे.
- वेगवेगळ्या वाङ्मयप्रकारांतील व कालखंडातील महत्त्वाच्या साहित्यकृतींचा परिचय होऊन साहित्यविषयक अभिरुची व संवेदनक्षमता निर्माण होणे.
- साहित्यकलेचा आस्वाद घेण्याची व साहित्याची समीक्षा करण्याची क्षमता निर्माण करणे.
- विविध भाषिक कौशल्यांचा परिचय होऊन त्यांच्या उपयोजनाची क्षमता वाढवणे.
- मराठी भाषा, तिचा वापर व आधुनिक तंत्रज्ञान यांच्यात समन्वय निर्माण करणे.
- भाषेच्या श्रवण, भाषण, लेखन व वाचन या कौशल्यांवर प्रभुत्व निर्माण करणे.

3) Learning Outcomes

- अभ्यासकांना मराठी साहित्याच्या प्रेरणा व प्रवृत्तींचा अभ्यास करून एकूण मराठी वाङ्मयाच्या इतिहासाच्या स्वरूपाचे आकलन होईल. त्याचबरोबर त्यांना भाषेच्या शास्त्रीय स्वरूपाचा परिचय होईल.
- साहित्याच्या माध्यमातून समाज व संस्कृतीचा परिचय घडेल व साहित्याच्या सांस्कृतिक संदर्भाची जाण निर्माण होईल.
- वेगवेगळ्या वाङ्मयप्रकारांतील व कालखंडातील महत्त्वाच्या साहित्यकृतींचा परिचय होऊन साहित्यविषयक अभिरुची व संवेदनक्षमता निर्माण होईल. तसेच त्यांच्यामध्ये साहित्यकलेचा आस्वाद व समीक्षा करण्याची क्षमता निर्माण होईल.
- विद्यार्थ्यांना विविध भाषिक कौशल्यांचा परिचय होऊन त्यांच्या उपयोजनाची क्षमता वाढेल.
- विद्यार्थी मराठी भाषा, तिचा वापर व आधुनिक तंत्रज्ञान यांच्यात समन्वय निर्माण करू शकतील.
- विद्यार्थी श्रवण, भाषण, लेखन व वाचन या भाषिक कौशल्यांवर प्रभुत्व मिळवू शकतील.

Name of the course: नाटक या साहित्यप्रकाराचा अभ्यास

Sr	Heading	Particulars
1.	Description of course	नवीन शैक्षणिक धोरण २०२०नुसार कला पदवीसाठी मराठी मुख्य विषय निवडणाऱ्या विद्यार्थ्यांना पहिल्या सत्रात 'नाटक या साहित्यप्रकाराचा अभ्यास' ही अभ्यासपत्रिका अध्ययनासाठी असेल. प्राचीन काळापासून भारतीय व पाश्चात्य परंपरेत 'नाटक' हा एक महत्त्वाचा साहित्यप्रकार राहिला आहे. मराठी भाषेतही नाटक या महत्त्वाच्या साहित्यप्रकाराची समृद्ध परंपरा आहे. म्हणून मराठी भाषा आणि साहित्याचे अध्ययन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी नाटक या साहित्यप्रकाराचे अध्ययन महत्त्वाचे ठरते. 'नाटक या साहित्यप्रकाराचा अभ्यास' या अभ्यासपत्रिकेत 'नाटक' या साहित्यप्रकाराचे तात्त्विक स्वरूप व निवडलेल्या नाट्य साहित्यकृतीचा अभ्यास अध्ययनासाठी असेल.
2.	Vertical	Major Mandatory
3.	Type	Theory
4.	Credit	04 (1 credit = 15 Hours for Theory in a semester)
5.	Hours Allotted	60
6.	Marks Allotted	100
7.	Course Objectives	१. नाटक या साहित्यप्रकाराची संकल्पना समजून घेणे. २. नाटक या साहित्यप्रकाराच्या स्वरूपवैशिष्ट्यांचा परिचय करून देणे. ३. नाटक या साहित्यप्रकाराच्या संहिता आणि प्रयोग या दोन अंगांचा परिचय करून देणे. ४. विद्यार्थ्यांना नाटकाचा आशय समजून घेता येणे, रसग्रहण व विश्लेषण करता येणे.
8.	Course Outcomes	१. नाटक या साहित्यप्रकाराची संकल्पना विद्यार्थी समजून घेतील. २. नाटक या साहित्यप्रकाराचे वेगळेपण विद्यार्थ्यांना शिकता येईल. ३. विद्यार्थ्यांना नाटक या साहित्यप्रकाराची रचनावैशिष्ट्ये समजून घेता येतील. ४. नाटकातील व्यक्ती, समाज, संस्कृती, राजकारण, हितसंबंध, विचारसरणी इत्यादीचे विद्यार्थ्यांना विश्लेषण करता येईल, त्याविषयीचे भान निर्माण होईल.
9.	Modules	घटक १ : नाटक या साहित्यप्रकाराचे तात्त्विक विवेचन अ) नाटक या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप १. नाटकाची संकल्पना, नाटकाची दोन रूपे : संहिता व प्रयोग २. नाट्य संहितेतील घटक : विषयसूत्र, संविधानक (कथानक), पात्र, संवाद, भाषा, काल-अवकाश, रंगसूचना. आ) नाटकाचे प्रकार १. शोकात्मिका (Tragedy), सुखात्मिका (Comedy), प्रहसन (Farce), अतिरंजित नाट्य (Melodrama), वगनाट्य, चर्चा नाट्य, दीर्घांक, एकांकिका

		(६० मिनिटांच्या १५ तासिका) श्रेयांकन १ घटक २ : नाटकाच्या संहितेचा अभ्यास १ विच्छा माझी पुरी करा - वसंत सबनीस (६० मिनिटांच्या १५ तासिका) श्रेयांकन १ घटक ३ : नाटकाच्या संहितेचा अभ्यास २ ढोलताशे - चं.प्र. देशपांडे (६० मिनिटांच्या १५ तासिका) श्रेयांकन १ घटक ४ : दोन एकांकिकांचा अभ्यास १. उतारा - प्रेमानंद गज्वी २. आकडा – राजकुमार तांगडे (६० मिनिटांच्या १५ तासिका) श्रेयांकन १
10.	Text books	- विच्छा माझी पुरी करा, वसंत सबनीस, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९९४ - ढोलताशे, चं. प्र. देशपांडे, लोक वाङ्मय गृह, मुंबई, २००८ - उतारा, प्रेमानंद गज्वी, समग्र एकांकिका, प्रेमानंद गज्वी, विजय प्रकाशन, नागपूर, २०११ - आकडा, आकडा आणि इतर एकांकिका, राजकुमार तांगडे, जनशक्ती वाचक चळवळ, औरंगाबाद
11.	Reference books	१. नाटकातील चिन्ह, राजीव नाईक, संदर्भ प्रकाशन, ठाणे, १९९४ २. भारतीय प्रयोगकलांचा परिचय व इतिहास : नाट्य, राजीव नाईक, प्रवीण भोळे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१० ३. मराठी वाङ्मयकोश : खंड-४ (समीक्षा-संज्ञा), (संपा.) विजया राज्याध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई, २००२ ४. वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोश, (संपा.) प्रभा गणोरकर आणि अन्य, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २००१ ५. नाटक : एक वाङ्मयप्रकार, दत्ता भगत; यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक, २००२ ६. रङ्नायक, (संपा.) राजीव नाईक आणि इतर, आविष्कार प्रकाशन, मुंबई, १९८८ ७. नाटक आणि रंगभूमी परिभाषासंग्रह, विलास खोले; , महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ मुंबई, २०२० ८. मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री : मकरंद साठे - खंड १, २, ३, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०११ ९. मराठी नाटक आणि रंगभूमीचा इतिहास (आरंभापासून १९९० पर्यंत), प्रा. दत्ता भगत, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, २०१९ १०. An Anatomy of Drama, Martin Esslin, Hill & Wang, New York, 1977 ११. The Elements of Drama, Styan J.L., Cambridge University Press, London, 1960 १२. ढोलताशे, शीतल पावसकर भोसले, नवअनुष्ठुभ, जानेवारी - फेब्रुवारी २००८ १३. ढोलताशे या नाटकावरील संहिता विश्लेषण, नाटक कालचं आणि आजचं, मराठी

		विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि सायन प्रकाशन, डिसेंबर २०११ १४. ढोलताशे : अस्सल प्रायोगिकतेचा अनुभव देणारी संहिता, नाटक सांगोपांग, नीलकंठ कदम, शब्दालय प्रकाशन, २०२३ १५. अंक एकांक, (संपा.) म.द. हातकलंगणेकर आणि इतर, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई १६. मिसा Online गप्पा - ७ : राजकुमार तांगडे https://youtu.be/uTAUIMKM5rM?si=GdaKZp66v1132lsB
12.	Internal Continuous Assessment: 40%	Semester End Examination: 60% (वेळ दोन तास)
13.	अंतर्गत चाचणी परीक्षा : ४० गुण चाचणी परीक्षा / मौखिक परीक्षा / प्रकल्पलेखन / नियत कार्य(Assignment) / सादरीकरण / प्रश्नमंजूषा उपरोक्त कोणत्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतर्गत मूल्यमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपस्थिती किंवा ऑनलाईन पद्धती)	
14.	बहिर्गत परीक्षा : ६० गुण (वेळ दोन तास) ● प्रत्येकी १५ गुणांचे सहा प्रश्न द्यावेत. त्यापैकी विद्यार्थ्यांनी कोणतेही चार प्रश्न सोडवावेत. ● पहिले चार प्रश्न दीर्घोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुणांचे अंतर्गत पर्याय असलेले दीर्घोत्तरी प्रश्न विचारावेत. ● प्रश्न क्र. ५ सर्व घटकांवर आधारित टिपांचा असावा. (चारपैकी दोन) गुण १५ ● प्रश्न क्र. ६ सर्व घटकांवर आधारित वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुण १५)	

प्रथम वर्ष कला

सत्र – २

मराठी प्रमुख – कविता या साहित्य प्रकारचा अभ्यास

श्रेयांक ४

Name of the course: कविता या साहित्यप्रकाराचा अभ्यास

Sr	Heading	Particulars
1.	Description of course	नवीन शैक्षणिक धोरण २०२० नुसार कला पदवीसाठी मराठी मुख्य विषय निवडणाऱ्या विद्यार्थ्यांना दुसऱ्या सत्रात 'कविता या साहित्यप्रकाराचा अभ्यास' ही अभ्यासपत्रिका अध्ययनासाठी असेल. प्राचीन काळापासून भारतीय व पाश्चात्य परंपरेत तसेच जगातील सर्व बोलल्या, लिहिल्या जाणाऱ्या भाषेत कविता, गीत, गाणे हा एक महत्त्वाचा लिखित, मौखिक रचनाप्रकार आढळून येतो. मराठी भाषेतही कविता, गीत, गाण्याची समृद्ध आणि वैविध्यपूर्ण परंपरा आहे. तसेच आधुनिक मराठी भाषेतही 'कविता' हा महत्त्वाचा साहित्यप्रकार म्हणून अस्तित्वात आहे. म्हणून मराठी भाषा आणि साहित्याचे अध्ययन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी 'कविता' या साहित्यप्रकाराचे अध्ययन महत्त्वाचे ठरते. 'कविता या साहित्यप्रकाराचा अभ्यास' या अभ्यासपत्रिकेत कविता या साहित्यप्रकाराचे तात्त्विक स्वरूप आणि मराठीतील महत्त्वाच्या व वैविध्यपूर्ण अभिव्यक्ती असलेल्या निवडक कवी - कवयित्रींच्या कविता अध्ययनासाठी असतील.
2.	Vertical	Major Mandatory
3.	Type	Theory
4.	Credit	04 (1 credit = 15 Hours for Theory in a semester)
5.	Hours Allotted	60
6.	Marks Allotted	100
7.	Course Objectives	१. कविता या साहित्यप्रकाराची संकल्पना समजणे. २. कविता या साहित्यप्रकाराच्या स्वरूपवैशिष्ट्यांचा परिचय करून देणे. ३. कविता या साहित्यप्रकाराच्या रचनावैशिष्ट्यांचा परिचय करून देणे. ४. विद्यार्थ्यांना कविता या साहित्यप्रकाराचा आशय समजणे, रसास्वाद घेता येणे व विश्लेषण करता येणे.
8.	Course Outcomes	१. कविता या साहित्यप्रकाराची संकल्पना विद्यार्थ्यांना समजेल. २. कविता या साहित्यप्रकाराचे अन्य साहित्यप्रकारांपेक्षा असलेले वेगळेपण विद्यार्थ्यांना शिकता येईल. ३. विद्यार्थ्यांना कविता या साहित्यप्रकाराची रचनावैशिष्ट्ये समजून घेता येतील. ४. कवितेतील भावना, संवेदना, भावाभिव्यक्ती, समाज, संस्कृती, राजकारण, हितसंबंध, विचारसरणी इत्यादी संदर्भांचे भान विद्यार्थ्यांना येईल. तसेच त्यांचे विश्लेषण करण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होऊ शकेल.
9.	Modules	Module 1. (घटक १) : कविता या साहित्यप्रकाराचे तात्त्विक १. कविता या साहित्यप्रकाराची संकल्पना २. कविता या साहित्यप्रकाराची रचना वैशिष्ट्ये ३. कवितेच्या संहितेतील घटक ४. कवितेचे प्रकार उपप्रकार (६० मिनिटांच्या १५ तासिका) श्रेयांकन १

		Module 2. (घटक २) : चार कवी - कवयित्रीच्या प्रत्येकी तीन कविता अ) जोतीराव फुले १. नीति (अखंड १, २, ३) २. समाधान (अखंड १, २, ३) ३. उद्योग (अखंड १, २, ३) आ) केशवसुत १. नवा शिपाई २. झपूझा ३. हरपले श्रेय इ) बहिणाबाई चौधरी १. कशाले काय म्हणू नही २. आता माझा माले जीव ३. धरत्रीले दंडवत ई) बालकवी १. श्रावणमासी हर्ष मानसी २. फुलराणी ३. उदासीनता (६० मिनिटांच्या १५ तासिका) श्रेयांकन १ Module 3. (घटक ३) : चार कवी - कवयित्रीच्या प्रत्येकी तीन कविता अ) बा० सी० मर्ढेकर १. आला आषाढ श्रावण २. कुणिं मारावें कुणी मरावें ३. आहे बुद्धीशी इमान आ) इंदिरा संत १. ऐक जरा ना... २. नको नको रे पावसा ३. सांगावा इ) विंदा करंदीकर १. माझ्या मना बन दगड २. कावेरी डोंगरे ३. साठीचा गझल ई) नारायण सुर्वे १. दोन दिवस २. त्यानें यावें ३. सूर्यकुलातील लोक (६० मिनिटांच्या १५ तासिका) श्रेयांकन १ Module 4. (घटक ४) : चार कवी - कवयित्रीच्या प्रत्येकी तीन कविता अ) विठ्ठल वाघ १. तिफन
--	--	--

		२. खापराचे दिवे ३. मेंढरं आ) नामदेव ढसाळ १. रक्तात पेटलेल्या अगणित सूर्यांनो २. माझी मऊभोर स्वच्छ पिसे ३. डॉ. आंबेडकर १९९५ इ) अनुराधा पाटील १. माझ्या डोळ्यांसमोरून सरकत जातात २. पोरी ३. बाई तसं तर ई) वाहरू सोनावणे १. स्टेज २. आई, पहिली लढाई आपलीच ३. जीवनाचा शोध घेताना (६० मिनिटांच्या १५ तासिका) श्रेयांकन १
10.	Text books	• N.A.
11.	Reference books	१. कवितेविषयी, वसंत आबाजी डहाके, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९९ २. कविता : संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा, वसंत पाटणकर, मुंबई विद्यापीठ व अनुभव प्रकाशन, मुंबई, १९९५ ३. कवितेचा शोध, वसंत पाटणकर, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११ ४. कविता आणि प्रतिमा, सुधीर रसाळ, मौज प्रकाशन, मुंबई ५. साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार (वा. ल. कुलकर्णी गौरव ग्रंथ) पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई. ६. मराठी वाङ्मयकोश : खंड-४ (समीक्षा-संज्ञा), (संपा.) विजया राज्याध्यक्ष, म.रा. सा. सं. मंडळ, मुंबई, २००२ ७. वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोश, (संपा.) प्रभा गणोरकर आणि अन्य, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २००१
12.	Internal Continuous Assessment: 40%	Semester End Examination: 60% (वेळ दोन तास)
13.	अंतर्गत चाचणी परीक्षा : ४० गुण चाचणी परीक्षा / मौखिक परीक्षा / प्रकल्पलेखन / नियत कार्य(Assignment) / सादरीकरण / प्रश्नमंजूषा उपरोक्त कोणत्याही पद्धतीचा अवलंब करून अंतर्गत मूल्यमापन करता येईल. (प्रत्यक्ष उपस्थिती किंवा ऑनलाईन पद्धती)	
14.	बहिर्गत परीक्षा : ६० गुण (वेळ दोन तास) • प्रत्येकी १५ गुणांचे सहा प्रश्न द्यावेत. त्यापैकी विद्यार्थ्यांनी कोणतेही चार प्रश्न सोडवावेत. • पहिले चार प्रश्न दीर्घोत्तरी स्वरूपाचे असावेत. प्रत्येक घटकावर १५ गुणांचे अंतर्गत पर्याय असलेले दीर्घोत्तरी प्रश्न विचारावेत.	

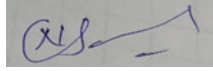
	• प्रश्न क्र. ५ सर्व घटकांवर आधारित टिपांचा असावा. (चारपैकी दोन) गुण १५ • प्रश्न क्र. ६ सर्व घटकांवर आधारित वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचा असावा. (गुण १५)
15.	

Justification for B.A. (Marathi) (बी. ए. मराठी अभ्यासक्रमाचे औचित्य)

Sr		
1.	Necessity for starting the course	राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण-२०२० अनुसार भारतीय भाषांचे महत्त्व पुन्हा एकदा अधोरेखित होत आहे. मुंबई विद्यापीठाचा मराठी भाषा व साहित्य ह्या विषयाचा पदवी स्तरावरील अभ्यासक्रम हा राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण - २०२० मधील मार्गदर्शक तत्वांचा अनुसार करून तयार करण्यात आला आहे. मराठी भाषा ही अभिजात भाषा आहे. महाराष्ट्र शासनाच्या रंगनाथ पठारे समितीच्या प्रतिपादनानुसार मराठी भाषेला ज्ञात असा सुमारे अडीच हजार वर्षांचा इतिहास आहे. महाराष्ट्री प्राकृत पासून वेगवेगळी रूपे घेत मराठी भाषेने व साहित्याने आजचे रूप धारण केले आहे. आज प्रचलित असलेल्या अभ्यास साधनानुसार तेराव्या शतकातील महानुभाव साहित्यापासून उपलब्ध असलेल्या लिखित मराठी वाङ्मयाची आठशे वर्षांची समृद्ध परंपरा समजून घेणे, त्या परंपरेमागे असलेल्या लोकसाहित्याचा, लोककलेचा परिचय करून घेणे, त्याद्वारे आजच्या पिढीला लाभलेला संपन्न ऐतिहासिक वारसा उलगडून पाहणे, संस्कृतीच्या इतिहासातील काळाच्या वेगवेगळ्या टप्प्यांच्या अभ्यासाच्या आधारे मानवी विकासाचे धागेदोरे शोधून काढणे अशा वैविध्यपूर्ण उद्दिष्टांना डोळ्यांसमोर ठेवून सदर अभ्यासक्रमाची रचना करण्यात आली आहे. माणसाच्या व्यक्तिगत व सामूहिक विकासाचं एक महत्त्वाचं अंग भाषा आहे, हे सूत्र प्रस्तुत अभ्यासक्रम तयार करताना अभ्यास मंडळाने आपल्या नजरेसमोर ठेवले आहे. साहित्याची अनेक अंगे असतात, ह्या अंगांचा परिचय करून घेणे; साहित्याच्या प्रकारांची ओळख करून घेऊन त्यांचे स्वरूप समजून घेणे, त्यात काळाच्या ओघात कसकसे बदल घडत आले याचा शोध घेणे; काळाच्या प्रत्येक टप्प्यावर साहित्यप्रकारांत कसे बदल घडले, कोणत्या प्रकारची भर पडली, त्यांच्या निर्मितीची कारणे कोणती आहेत, त्यांच्या निर्मितीमागील प्रयोजने कोणकोणती होती, रसिकांच्या रसिकतेत कशा प्रकारचे बदल घडत आले या व अशा अनेक प्रश्नांचा शोध घेणे म्हणजे मानवी संस्कृतीचा शोध घेणे ह्या दृष्टीने प्रस्तुत अभ्यासक्रम महत्त्वाचा आहे. हा अभ्यास करत असताना विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वात आमूलाग्र बदल होऊन त्यांचे उन्नयन व्हावे हा प्रामाणिक हेतू आहे. शासकीय धोरणानुसार स्थानिक भाषांचे महत्त्व आता नव्याने अधोरेखित झाले आहे. समाजाच्या आणि जीवनाच्या विविध स्तरांवर भाषा वेगवेगळ्या प्रकारचे कार्य करत असते. मराठी ही महाराष्ट्राची राज्य भाषा आहे, या दृष्टीने शासकीय कारभारात मराठीचा वापर, स्पर्धा परीक्षांमध्ये मराठीचा वापर व उपयोग, अवघं विश्व हे एक खेडे आहे अशी सर्वत्र रुजत चाललेली भूमिका, त्यातून उत्पन्न झालेली भाषांतराची पूर्वी कधीही आवश्यक न वाटलेली निकड ह्या सूत्रांचा विचारही प्रस्तुत अभ्यासक्रम तयार करताना केला गेला आहे. मराठी विषयात विद्यार्थी पदवी मिळवत असताना त्यांना प्रत्येक शैक्षणिक वर्षाच्या शेवटी नव्या युगात आवश्यक असलेली,

		व्यावसायिक स्वरूपाची किमान दोन कौशल्ये प्राप्त होतील व त्यांना अर्थार्जन करणे सहज शक्य होईल असा विचारही या अभ्यासक्रमामागे आहे.
2.	Whether the UGC has recommended the course	Yes. u/s 5(16) under Maharashtra Public Universities Act, 2016 (Mah. Act No. VI of 2017), Universities are empowered to start to prescribe the courses of instruction and studies in choice-based credit system for the various examinations leading to specific degrees, diplomas or certificates in a stand-alone format or joint format with other State or national or global universities
3.	Whether all the courses have commenced from the academic year 2024-25	The above degree programme recommended by the BoS in Marathi, and further approved by the statutory bodies is to be introduced from the Academic Year 2024-2025
4.	The courses started by the University are self-financed, whether adequate number of eligible permanent faculties are available?	This degree programme is run on regular and aided basis in various affiliated colleges. However, if newly affiliated colleges are interested in its affiliation need to comply with the norms laid down as above
5.	To give details regarding the duration of the Course and is it possible to compress the course?	The duration of the 1. U.G. Certificate in Marathi: Minimum 1year (2 semesters) 2. U.G. Diploma in Marathi: Minimum 2 years (4 semesters) 3. B.A. (Marathi) 3 years (6 semesters) 4. B.A. (Hons.) in Marathi / B.A. (Hons. with Research) : 4 years (8 semesters) in Marathi degree programme
6.	The intake capacity of each course and no. of admissions given in the current academic year:	120
7.	Opportunities of Employability / Employment available after undertaking these courses:	१. अध्यापनाच्या क्षेत्रात विद्यार्थ्यांना बहुमोल संधी प्राप्त होईल. २. राज्य भाषेचा दर्जा प्राप्त असल्याने व शासनाच्या धोरणामुळे मराठी ह्या विषयात पदवी मिळवणाऱ्या विद्यार्थ्यांना, मराठी भाषेची विविध लेखनकौशल्ये, नव्या तंत्रज्ञानासह अवगत झाल्याने शासकीय नोकऱ्या त्याच प्रमाणे खाजगी क्षेत्रांमध्ये भाषातज्ज्ञ विद्यार्थ्यांना विपुल प्रमाणात संधी आहे.

		३. स्पर्धा परीक्षांमध्ये सदर अभ्यासक्रम पूर्ण करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना उत्तीर्ण होण्यासाठी मोठी मदत मिळू शकेल. ४. एकविसावे शतक हे प्रसारमाध्यमे व समाजमाध्यमे यांच्या उत्कर्षाचे व विकासाचे शतक असल्याने संवाद, मुलाखत, शब्दांकन, प्रशासकीय लेखनतंत्रे, डीटीपी सारख्या कौशल्यांना आत्मसात केल्यामुळे विद्यार्थ्यांना प्रसारमाध्यमे व समाजमाध्यमे यांच्या संदर्भात स्वतंत्र व्यवसाय निर्माण करण्याची संधी आहे. ५. जागतिकीकरणानंतर आणि 'विश्व: एक खेडे' (Global Village) ही संकल्पना रूढ व्हायला लागल्यानंतर आज जीवनाच्या सर्वच क्षेत्रांत भाषांतराची व भाषांतरकर्त्याची नितांत गरज आहे. हे क्षेत्र विद्यार्थ्यांना मोठी संधी निर्माण करून देईल. ६. भाषा, वाङ्मय, ललित कलेच्या विविध क्षेत्रांमधील संशोधनाच्या संधी ह्या अभ्यासक्रमातून निर्माण होतील
--	--	---

Sign of the BOS
Chairman

Name of the
Chairman: **Prof.
Satish Kamat**

Name of the BOS:
Marathi

Sign of the
Offg. Associate Dean

Name of the Associate
Dean: **Prin. Dr. Suchitra
Naik**

Name of the Faculty:
Humanities

Sign of the Offg. Dean

Name of the Offg. Dean:
Prin. Dr. Anil Singh

Name of the Faculty:
Humanities